

СТАНОВЛЕННЯ ДЕТЕКТИВУ ЯК ЖАНРУ У КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ

Цимбал М. В.

(Сумський державний педагогічний університет

ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент

Клочко Л. І.

Детективний жанр під час свого становлення пройшов досить тернистий та нелегкий шлях, зустрічаючи на своєму шляху доволі різноманітний діапазон оцінок – від повної негативної реакції, зневаги, в'їдливого висміювання, недбалого прийняття як способу коротати час протягом тривалої подорожі – аж до захопленого колекціонування читачами книжок детективного характеру і далі – до наукових досліджень, викликаних гострим інтересом громадськості та недостатньо вивченого феномену детективного літературного жанру. Та незважаючи на двояке відношення, детективний роман є цілком самостійним та повнофункціональним жанром, що володіє певним рядом характеристик, притаманних повноцінному літературному твору.

Епоха затвердження детективу як цілісного та незалежного жанру – це епоха романтизму, якій передував просвітницький реалізм з усіма його тенденціями розвитку та просвітлення особистості, на фоні яких і зародився детектив. Провідне місце у цей період зайняв маловідомий жанр готичного роману який, певною мірою, у подальшому вплинув на розвиток детектива. Готичний роман, або роман жахів, – це твір, у якому зображуються незвичайні ситуації, жахи пекла, жорстокості таємниці, що перетворюють людину на іграшку надприродних сил. Виник цей жанр у англійській літературі II пол. XVIII ст. і у цей же час поширився і формувався у західноєвропейських країнах. Готичний роман з його надзвичайністю та елементами страшного був основою появи різноманітних видів детективного роману [1, 151].

Виділення природи “чистого детективу” є досить складним процесом серед широкого різнобарв'я видів детективу: шпигунського, “серйозного”, “чорного”, кримінального та інтелектуального романів. І незважаючи на те, що іноді провести розмежування досить складно, але все ж таки

можливо після з'ясування парадоксальної природи "чистого детективу", що поєднує близькі до реального життя колізії і характери, специфічно відтворені, і принципи розумової гри: [1, 152].

Авторами перших детективів були американські письменники Едгар По («Вбивство на вулиці Морґ» – 1841, «Таємниця Марі Роже» – 1842, «Золотий жук» – 1843), Уілкі Коллінз («Місячний камінь», «Жінка в білому», «Чоловік і дружина»), Гілберт Честертон («Мудрість отця Брауна», «Алібі актриси»). Класичним прикладом цього жанру стали твори англійців Артура Конан Дойля («Оповідання про Шерлока Холмса», «Собака Баскервілів», «Пістрява стрічка») та Агати Крісті («Десять негрят», «Оголошено вбивство», «Кіт серед голубів», «Зло під сонцем» [2, 52]. Кардинальні зміни в кримінальній літературі відбуваються з появою творів Е. А. По – засновника класичного детективного жанру, який своїми оригінальними творами вніс своєрідний колорит та викликав непомірний інтерес до свого дітища, яке згодом здобуло всесвітнього визнання та з кожним виникненням нового відгалуження вдосконалювалося та набувало нових та неповторних рис завдяки своїм численним послідовникам.

Одним із своїх відомих своїх наступників Едгар По міг би також назвати Уілкі Колінза, завдяки якому замість невеликих детективних новел жанр одержав у своє розпорядження детективний роман, а значить широке поле дій. При цьому кримінальний матеріал перетворюється в Колінза в засіб дослідження справжнього життя, а важливе питання про те, чому зроблений злочин, що так мало займав Е. По, в У. Колінза здобуває першорядне значення. Ще одним відомим митцем в жанрі “крутого” англійського детективного роману можна назвати Джеймса Хедлі Чейза – батька поліцейського роману та неперевершеного майстра романів-бойовиків, які користуються підвищеним попитом у читачів усіх країн завдяки наявності глибоких складних психологічних образів, що запам’ятовуються [3, 354].

Отже, детективна література дає багатий матеріал для дослідження. У контексті світової літератури цей жанр виборів своє місце серед інших і користується великим попитом у читацького загалу. На основі англомовного детективу, на чолі

якого стояв Е. А. По, з'явилися твори представників інших країн, зокрема набирала потужного розвитку англomовна детективна література, досить розгалужена, своєрідна та оригінальна.

1. Кукса Г. М. Історія розвитку та типологія жанру детективу у контексті світової літератури / Г. М. Кукса. 2004. – С. 150–154
2. Кицак Л. Детективний жанр в літературі ХХ ст./ Л. Кицак // Українська мова і література в школі, 2009. № 8. – С.51–53
3. Зарубежный детектив: Энциклопедия // Сост. А. Кошенко, Н. Капельгородская. – К., 1994. – 431с.

Перекладацькі інновації : матеріали ІІІ Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 15-16 березня 2013 р. / Ред.кол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.В. Ємельянова та ін. — Суми : СумДУ, 2013. — С. 124-125.